

Interculturele communicatie – Receptieve Meertaligheid

Lingua Receptiva vs. Lingua Franca

**Een onderzoek naar de voordelen van
verschillende communicatie-modi**

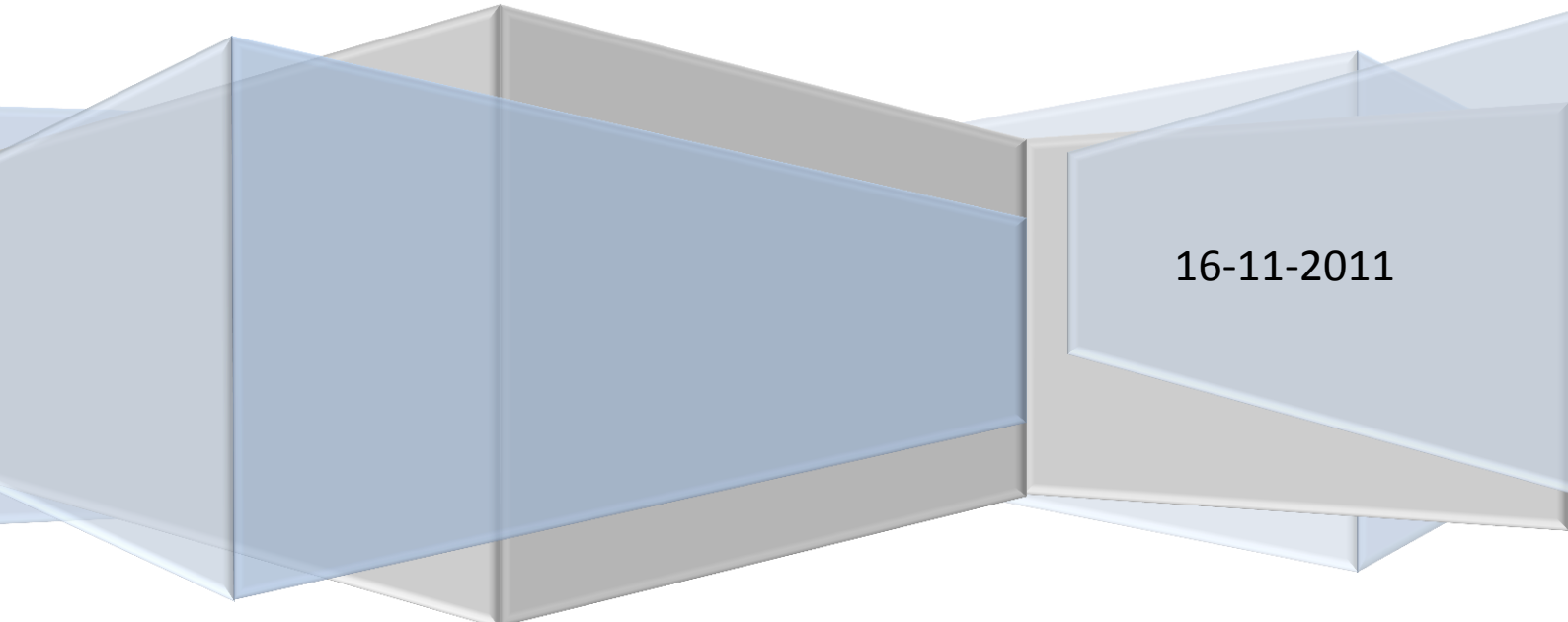
Sharon Duine

Studentnummer: 3640302

Bachelorwerkstuk, Departement Nederlands

Universiteit van Utrecht

Begeleiding: Jan D. ten Thije

16-11-2011

Samenvatting

In dit onderzoek worden twee communicatievormen voor meertalige situaties met elkaar vergeleken: Lingua Receptiva (LaRa) en Engels als Lingua Franca(ELF). Na het onderzoek van Hagemeier (2011) die de samenhang tussen taalvaardigheid en alignment in LaRa-gesprekken met elkaar vergeleek en het onderzoek van Mangar (2011) die de spreesnelheid en de taalvaardigheid van LaRa-gesprekken onderzocht, bouwt dit onderzoek daarop voort door deze resultaten met ELF te vergelijken. De corpus bestaat uit tien LaRa-gesprekken en drie ELF-gesprekken. Alle deelnemende koppels bestonden steeds uit een Duitser en een Nederlander, die samen een maze-task moesten oplossen. De LaRa-sprekers moesten hierbij in hun moedertaal communiceren, de ELF-sprekers in het Engels. Deze gesprekken zijn vervolgens onderzocht op de snelheid waarin de koppels tot een oplossing kwamen en op de spreesnelheid. Tevens maakte ik een kwantitatieve analyse van het initiatief nemen en van de gebruikte non-automatic alignment-strategieën. Uit het onderzoek blijkt ELF in alles behalve de spreesnelheid efficiënter te zijn dan LaRa.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Theoretisch kader	4
	2.1 Lingua Receptiva	4
	2.2 Engels als Lingua Franca	6
	2.3 De Alignmenttheorie	7
	2.4 Hagemeyers onderzoek	10
	2.5 Spreeknelheid	11
3.	Onderzoeksvragen en hypotheses	13
4.	Corpus en methode	17
	4.1 Participanten	18
	4.2 C-test	19
	4.3 De enquête	19
	4.4 Het experiment	20
	4.5 De plattegrond	21
	4.6 De tijdsduur	22
	4.7 De transcripten	22
5.	Resultaten	23
	5.1 Succes van het experiment	23
	5.2 Taalvaardigheid	26
	5.3 Snelheid	27
	5.4 Spreeknelheid	28
	5.5 Initiatief nemen	30
	5.6 Non-automatic alignment	32
	5.7 Stiltes en Interjecties	33
6.	Conclusie	36
7.	Discussie	39
8.	Literatuurlijst	41
9.	Bijlages	44
	A. Uitgebreide tabel non-automatic alignmentstrategieën (Engelse participanten)	44
	B. C-test Nederlands	46
	C. C-test Nederlands met antwoorden	48
	D. C-test Duits	50
	E. C-test Duits met antwoorden	52
	F. C-test Engels	54
	G. C-test Engels met antwoorden	56
	H. C-test beoordelingsschema	58
	I. Anonieme lijst C-test resultaten	59
	J. Plattegrond A	60
	K. Plattegrond B	61

Inleiding

Als men door iemand in een vreemde taal aangesproken wordt, zijn er vier verschillende mogelijkheden om hierop te reageren (Gooskens in Beerkens, 2010). Een mogelijkheid is degene geheel te negeren en snel weg te lopen. Omdat hier communicatie onderzocht wordt en niet het vermijden ervan, laten we deze optie buiten beschouwing. Een tweede optie is om te antwoorden in de taal in die men zojuist aangesproken werd. Het aantal mensen dat zoveel vreemde talen spreekt zodat zij dit vaker dan een paar keer kunnen doen is zo klein, dat we ook aan deze optie verder geen aandacht willen schenken. Dan blijven er nog twee opties over: men reageert óf in de eigen moedertaal, óf in een andere taal, die waarschijnlijk ook niet de moedertaal van de ander is, maar die als brug tussen beide fungeert – in een lingua franca zoals Engels.

De term *lingua franca* wordt vaak gebruikt voor Engels, maar feitelijk kan elke taal als lingua franca dienen (Collins English Dictionary, 2009). Hiermee wordt een taal bedoeld die van alle gesprekspartners niet de moedertaal is en waarvan gebruik gemaakt wordt omdat men elkaar anders niet zou begrijpen, dus als een soort hulpmiddel. In deze scriptie wordt uitsluitend Engels als lingua franca gebruikt en daarom wordt de term vervangen door *ELF*, Engels als *Lingua Franca*.

Het alternatief is het gebruik maken van *LaRa* – *Lingua Receptiva* (Rehbein, et al., te verschijnen). Deze afkorting staat echter niet voor een bepaalde taal maar voor een manier van communiceren. In het geval dat een Nederlander en een Duitser een gesprek willen voeren maar geen van beide (goed genoeg) Engels spreekt, zouden zij gebruik kunnen maken van LaRa. Dit houdt in dat allebei in hun eigen taal spreken en men alleen de andere, vreemde taal als ‘luistertaal’ gebruikt (ten Thije, 2010). Bij talen als Nederlands en Duits is dit een optie omdat de talen zo verwant zijn dat er niet veel voorkennis nodig is (Roelands & ten Thije, 2006).

Omdat er op het gebied van de interculturele communicatie vaak de vraag bestaat wat uiteindelijk ‘beter’ oftewel efficiënter is – ELF of LaRa (Blees, 2009) – ga ik in deze scriptie de resultaten van twee experimenten met elkaar vergelijken, dat zowel in ELF als in LaRa afgenomen is (Mangar, 2011; Hagemeyer, 2011). Bij dit experiment dat zij onder leiding van Daria Bahtina voor hun bachelorwerkstuk bij Nederlands van de universiteit Utrecht uitvoerden, moesten koppels elkaar in een doolhof in de vorm van een kantoorgebouw zien te vinden en naar elkaar toe leiden.

De indeling van deze scriptie is als volgt: eerst leg ik het wetenschappelijke fundament – het theoretische kader. De beschrijving van het experiment is het geraamte en wordt dan aangevuld door de resultaten en de analyse daarvan. Het geheel wordt afgesloten door een kritische reflectie van het onderzoek en een conclusie.

Theoretisch kader

Lingua Receptiva

LaRa staat voor LinguA ReceptivA – vertaald als de luistertaal (Blees, 2009). Twee of meer gesprekspartners willen een gesprek voeren zonder dat ze dezelfde moedertaal hebben. Dit kunnen ze bewerkstelligen doordat een ieder zijn eigen taal blijft spreken.

“Receptieve meertaligheid is een multilinguïstische communicatievorm, waarbij gesprekspartners een taal(variatie) spreken die anders is dan die van hun partner en elkaar begrijpen zonder de hulp van een lingua franca. Wederzijds begrip bij recipiënten wordt bereikt, doordat ze hun passieve kennis

gebruiken van de taal van hun gesprekspartner of een variant daarvan.” (Mangars vrije vertaling van Rehbein, Ten Thije & Verschik, te verschijnen, p. 2).

Afhankelijk van het taalcontact waarin LaRa gebruikt wordt, is voorkennis noodzakelijk of overbodig. Als een Chinees en een Nederlander proberen door middel van LaRa te communiceren, is hiervoor wel voorkennis van de andere taal vereist. Bij een ontmoeting van een Duitser en een Nederlander, of van een Deen en een Zweed is een minder voorkennis voorondersteld. Doordat Nederlands en Duits in dezelfde taalfamilie, de Germaanse talen, behoren hebben ze veel gemeen zoals de woordvolgorde, delen van de grammatica en woordstammen (Goossens, 1985; Beerkens 2010).

De verwantschap van deze talen is ook door de geografische ligging gegeven. In de middeleeuwen werden veel gesprekken van reizende kooplieden in de receptieve taalmodus bewerkstelligd, ook al was men zich er toen minder van bewust. Dit kwam doordat de dialecten in elkaar overgingen en pas later een standaardisatie van de nationale talen plaatsvond (Anderson, 1983; Ehlich, 2005; Braunmüller, 2007). Hierna, toen de naties zich begonnen te vormen, werd het gebruik van LaRa minder. In het Europa van het heden is LaRa alleen nog in Scandinavië een deel van het dagelijkse leven, bijvoorbeeld door het kijken naar elkaars tv-programma's (Ten Thije, 2010).

Er zijn verschillende redenen waarom veel taalkundigen voor het gebruik van LaRa pleiten. Een ervan is het feit dat zo niemand de ander domineert door de gesproken taal voor te geven. Maar niet alleen op het vlak van beleefdheid wordt LaRa als betere oplossing ervaren. Ten Thije (2010) constateert dat het voor elke spreker makkelijker is om zich in zijn moedertaal uit te drukken dan in een tweede taal. Dit effect wordt versterkt als het gesprek over een specifiek domein gaat waar professionele termen van belang zijn. Beerkens (2010) heeft dergelijke gesprekken in organisaties aan de Duits-Nederlandse grens onderzocht die in de LaRa-taalmodus plaatsvinden en kwam tot de conclusie dat Nederlands en Duits goed verstaanbaar is voor beide kanten. Een ander argument voor

LaRa is dat men geen extra taal hoeft te leren maar dat passieve kennis genoeg is, dus dat een gesprek zo voor bijna iedereen zonder voorkennis mogelijk wordt.

Hoewel veel voor de toepassing van LaRa blijkt te spreken zijn er nog geen 'harde cijfers' die daadwerkelijk bewijzen dat LaRa beter werkt dan ELF. In de volgende paragraaf wil ik op ELF en de voordelen ervan ingaan.

Engels als Lingua Franca

ELF oftewel Engels als Lingua Franca wordt in vele verschillende meertalige settings gebruikt (Jenkins, 2006). Niet voor niets leren wereldwijd kinderen Engels op school. Hierdoor heeft ELF het voordeel dat het meestal de eerste reactie is als men met een andere taal geconfronteerd wordt.

Vaak wordt beleefdheid als argument voor het gebruik van LaRa genomen omdat bij LaRa niemand de ander domineert door zijn moedertaal als enige gesprekstaal te bepalen. Tijdens een ontmoeting tussen Duitsers en Nederlanders wordt vaak Duits gesproken omdat veel Nederlanders Duits op de middelbare school geleerd hebben. Sommige mensen zouden de vanzelfsprekendheid waarmee voor Duits als gesprekstaal gekozen wordt als ongeleefd kunnen ervaren. Het beleefdheidsargument voor LaRa kan hier makkelijk weerlegd worden: zolang geen van de gesprekspartners Engels als moedertaal heeft, domineert ook in ELF niemand het gesprek door de taal te bepalen.

Verder is het gebruik van LaRa beperkt door de aantal mogelijke taalcombinaties. Een Nederlander kan sprekers van dezelfde taalfamilie, de Germaanse talen, waarschijnlijk nog verstaan maar al bij de Romaanse talen (die geografisch nog dichtbij zijn) is tenminste enkele voorkennis essentieel.

Blees (te verschijnen) stelt dat er tot dusverre geen empirische bewijzen zijn dat LaRa daadwerkelijk effectiever voor succesvolle communicatie is dan ELF, vooral niet in een natuurlijke omgeving. Ook zij

heeft experimenten met een 'maze' – een doolhof – afgenomen en komt tot de conclusie dat er meer factoren bepalen wat succesvoller is: de taalvaardigheid, de attitude, de ervaring met ELF en LaRa en cognitieve verschillen (immers moet je bij een LaRa-gesprek constant schakelen tussen de receptieve en de productieve taal). Op basis van de studie naar een vergelijking tussen Engels als ELF en Nederlands – Duitse LaRa blijkt uit haar experiment dat ELF de effectievere manier is om te communiceren. Effectiever betekent in dit geval dat de Engels sprekende participanten de opdracht vaker en beter konden oplossen dan de LaRa-participanten (ibidem).

Een ander argument voor ELF is dat alignment tussen twee verschillende talen zoals in het LaRa-gesprek moeilijker is dan in een eentalig gesprek (Costa, Pickering, Sorace, 2008). Hiervoor wil ik het idee van de alignmenttheorie (Pickering & Garrod, 2004) nader toelichten.

Alignmenttheorie

De alignmenttheorie van Pickering en Garrod (2004) beschrijft het proces van het tot stand brengen van wederzijds begrip tijdens een gesprek. Elke spreker heeft tijdens een gesprek een bepaald situatiemodel in zijn hoofd dat al dan niet correspondeert met de situatie in de werkelijkheid. Dit model wordt tijdens het gesprek constant verbaal met elkaar gedeeld en mentaal aan het situatiemodel van de ander aangepast. Het ultieme doel is dat deze situatiemodellen uiteindelijk 'op één lijn' komen te liggen – vandaar de term alignment. Het aanpassen en het communiceren van het situatiemodel gebeurt door middel van verschillende mechanismen, zoals het gebruik van dezelfde woorden en zinsstructuren als die van de gesprekspartner. Dit zorgt ervoor dat men elkaar beter begrijpt. Volgens Pickering en Garrod (ibidem) functioneren de hier beschreven mechanismen automatisch en dus onbewust. Zij dragen ertoe bij dat men 'op één lijn' komt met zijn gesprekspartner. Deze theorie beperkt zich in eerste instantie echter tot L1-dialogen – dialogen gevoerd in de gemeenschappelijke moedertaal.

Costa, Pickering en Sorace (2008) kijken daarentegen naar non-automatic alignment in dialogen met minstens één L2-spreker, een spreker van een tweede taal naast de moedertaal. Hiermee worden de mechanismen in een gesprek bedoeld, die niet automatisch tot alignment leiden maar waar door bewuste, niet-automatische technieken een gemeenschappelijke basis gecreëerd wordt. Zij gaan ervan uit dat “these mechanisms will tend to be impaired for L1-L2 dialogues, in part because L2 speakers find making linguistic decisions more effortful, in part because L1 speakers may be uncertain how to cope with L2 speakers’ lack of linguistic knowledge or abilities, and in part because their linguistic differences may impair the process of alignment. L2-L2 dialogues may also be impaired, though we suspect that such impairment may (under some conditions at least) be less than L1-L2 dialogues” (Costa, Pickering en Sorace, 2008, 551). L2-dialogen en L1-L2-dialogen zijn dus vermoeiender door de andere taal en de inspanning van het inschatten van de taalvaardigheid van de ander. Het gesprek verloopt minder soepel waardoor er minder automatic alignment en meer non-automatic alignment plaatsvindt (ibidem).

Hagemeier (2011) heeft de non-automatic alignmentstrategieën bij het gebruik van Lingua Receptiva onderzocht en hiervoor een categorisatie van de strategieën gemaakt. Deze categorisatie is een combinatie van de strategieën die Blees (te verschijnen), Bahtina (te verschijnen) en Beerkens (2010) hanteren, gecombineerd met Hagemeiers eigen aanvullingen. Dit is een overzicht van de strategieën die zij in haar onderzoek gebruikt heeft:

Tabel 1: Categorisatie van de non-automatic alignmentstrategieën (Hagemeier, 2011)

Categorization non-automatic alignment strategies
1. Check understanding of the other
By for example
A. Asking if he/she understands
B. Conformation requests (Yes? Right?)
C. Requesting confirmation by ending utterances with a high pitch sound
D. Repetition
2. Check own understanding of interlocutor's utterances
By for example
A. Rephrasing
B. Repetition
C. Posing a counter question
D. Ending sentences with short conformation requests (Yes? Right?)
3. Check own understanding of the situation in general
By for example
A. Checking expectations (Does your room have four corners?)
B. Ending sentences with short conformation requests (Right?)
C. Posing a counter question
4. Showing hearer oriented behavior
By for example
A. Rephrasing
B. Uttering a self-repair
C. Repetition
D. Adding information
5. Signaling own (possible) misunderstanding
By for example
A. Saying that you do not understand, cannot hear, do not know or cannot keep up.
B. Asking for clarification or repetition
C. Uttering cues that signal misunderstanding (Hm? What? Sorry?)
D. Locating a problem (But I do not see a table)
6. Repair
By for example
A. Self initiated self-repair
B. Other initiated self-repair
C. Other initiated other-repair

Voor nadere uitleg verwijst ik naar Hagemeier (2011). Kort samengevat zijn er verschillende strategieën om feedback te krijgen of het eigen situatie model klopt met het situatie model dat de gesprekspartner heeft. Er zijn technieken om het eigen begrip te controleren (strategieën 2, 3, 5) en om het beeld van de ander te achterhalen (1 en 4). Ook is er mogelijkheid tot 'repair' van miscommunicatie.

Hagemeiers onderzoek van non-automatic alignmentstrategieën in LaRa-gesprekken

Hagemeier (2011) onderzocht dezelfde corpus als Mangar (2011) en ik. Het corpus bestaat uit gesprekken van tien Duits-Nederlandse koppels. Deze koppels werden via Skype aan elkaar verbonden en moesten een maze-task – de weg vinden in een doolhof – in een fictief kantoorgebouw oplossen. Beide participanten kregen instructies toegestuurd waarin duidelijk werd wat ze moesten doen en welke rol ze in het scenario hadden: gids of volger.

Het fictieve verhaal eromheen beschreef dat de twee participanten zakenpartners waren, die een afspraak hadden om een contract te tekenen. Om het contract te kunnen tekenen was het van belang dat ze elkaar zouden vinden. De ene zakenpartner was al lang niet meer in het gebouw geweest en had daarom een oude plattegrond. Verder wisten beide participanten van elkaar niet waar zich de andere bevond. Het doel was om er eerst achter te komen waar de volger zich bevond (punt A) om dan door de gids naar punt B geleid te worden.

De kaart is gebaseerd op de kaart van de maze-task van Bahtina (te verschijnen), maar vervolgens aangepast. Daarnaast kregen de participanten de opdracht om alleen in hun moedertaal te praten, de Duitser dus alleen maar in het Duits, de Nederlander alleen maar in het Nederlands. De participanten waren op basis van hun L2-taalvaardigheid in verschillende koppels ingedeeld: er waren drie koppels waar allebei de sprekers een lage L2-taalvaardigheid hadden, vier koppels met een spreker met hoge L2-taalvaardigheid en een spreker met een lage L2-taalvaardigheid, en drie koppels die uit twee sprekers met een hoge L2-taalvaardigheid bestonden.

In haar onderzoek keek Hagemeier (2011) naar de samenhang tussen de taalvaardigheid en het non-automatic alignment en de daarmee verbonden initiatieven die een spreker neemt. Haar hypothese was, dat bij een laag-laag-koppel (een koppel met twee sprekers met laag L2-taalniveau) en een laag-

hoog-koppel (één spreker met een laag-, en één met een hoog L2-taalniveau) meer non-automatic alignment zou plaatsvinden dan bij hoog-hoog-koppels. Verder stelde ze dat een hoge L2-vaardigheid ertoe zou leiden dat de spreker meer initiatief zou nemen. Het onderzoek onder 20 respondenten gaf geen bevestiging voor deze hypothesen. In de laag-laag-gesprekken nam de gids wel aanzienlijk vaker het initiatief, in de andere condities was er geen patroon te vinden. Ook het gebruik van de non-automatic alignmentstrategieën was anders dan verwacht. In de hoog-laag en hoog-hoog-koppels was er geen patroon te zien, in de laag-laag-koppels waren de gidsen weer degenen die meer non-automatic alignment gebruikten.

Het is interessant om te vergelijken hoe ELF-sprekers verschillen van LaRa-sprekers in het gebruik van non-automatic alignmentstrategieën en initiatieven en in hoeverre deze überhaupt gebruikt worden in ELF-gesprekken.

Spreeksnelheid

Mangar (2011) heeft ook hetzelfde corpus onderzocht, dat Hagemeyer (2011) en ik onderzocht hebben. De nadruk van haar onderzoek lag op de spreeksnelheid van sprekers in verbinding met de L2-taalvaardigheid. Spreeksnelheid bepaalt mede of we iemand begrijpen. Als iemand veel te snel praat, is het moeilijk om deze persoon te kunnen blijven volgen, maar als hij daarentegen erg langzaam praat is het ook moeilijk om de concentratie vast te houden en te kunnen blijven luisteren. Of de communicatie succesvol verloopt hangt daarom deels af van de spreeksnelheid. Er heersen verschillende opvattingen over de perfecte spreeksnelheid. Zhao (1997) stelt dat een lage spreeksnelheid voor beter begrip zorgt.

Dit is weerlegd door Khatib (2010), die geen relatie tussen begrip en spreeksnelheid kon vinden. Het lijkt lastig om de ideale spreeksnelheid te bepalen, omdat er zo veel individuele factoren in

meespelen zoals de gesproken taal, de eigen taalvaardigheid, de snelheid van het denken, het begripsvermogen of zelfs al hoe uitgerust iemand is. Juist omdat er geen duidelijke aanwijzing is over de invloed van de spreeknelheid op ons begrip, is het interessant om de spreeknelheid van moedertaalsprekers met de snelheid van ELF sprekers te vergelijken. Brown (2001) heeft onderzocht dat een spreeknelheid van drie á vier woorden per seconde de gemiddelde spreeknelheid bij een ontspannen gesprek is. Dat betekent, per minuut 180 tot 240 woorden.

Mangar (2011) ontdekte op basis van haar onderzoek dat de ongelijke (hoog-laag) koppels een lagere spreeknelheid hadden dan de gelijke (hoog-hoog of laag-laag) koppels. Ook hadden alle koppels, waarvan minstens een spreker een lage L2-taalvaardigheid had, een lage spreeknelheid (ibidem). Zij concludeerde dat sprekers hun spreeknelheid aanpassen aan het taalniveau van de ander.

Dit werpt de vraag op of er verschil in spreeknelheid is tussen LaRa-sprekers en ELF-sprekers. De LaRa-sprekers hebben het voordeel dat ze in hun moedertaal spreken, waardoor de spreeknelheid omhoog zou kunnen gaan. Vervolgens moeten ze zich echter aan iemand met een andere moedertaal aanpassen. Uit het onderzoek van Mangar (2011) blijkt dat ze dat inderdaad ook doen. De sprekers gingen langzamer spreken zodra minstens een persoon een lage L2-taalvaardigheid had. ELF-sprekers hoeven zich in de onderzochte gesprekken niet aan de ander aan te passen omdat het taalniveau hetzelfde is, maar ze spreken wel in een taal waarin ze minder geoefend zijn dan in hun moedertaal. Het verschil in spreeknelheid tussen LaRa en ELF ga ik in deze scriptie onderzoeken.

Hypotheses en onderzoeksvragen:

Op basis van het onderzoek van Hagemeyer (2011) en Mangar (2011) ga ik een vergelijking maken van gesprekken in lingua receptiva en gesprekken in Engels als lingua franca. De onderzoeksvraag van Hagemeyer (2011) was de invloed van de taalvaardigheid op het initiatief nemen in de gesprekken en het daaruit ontstane non-automatic alignment.

Hiervan uitgaand stel ik de volgende onderzoeksvragen:

Is er kwantitatief verschil in het nemen van initiatief in lingua-franca-gesprekken in vergelijking tot lingua-receptiva-gesprekken? Is er kwantitatief verschil in het gebruik van non-automatic alignmentstrategieën in lingua franca-gesprekken in vergelijking tot lingua-receptiva-gesprekken?

Mangar (2011) onderzocht de invloed van de L2-vaardigheid op de spreeknelheid in het experiment. De reden om hiernaar te kijken was om te zien of de taalvaardigheid van de gesprekspartner invloed zou hebben op de spreeknelheid van de spreker. Bij de Engels sprekende koppels was er geen (groot) verschil in taalvaardigheid. Daarom wordt hier de spreeknelheid van de Engels sprekende participanten en hun succes in het experiment vergeleken met de spreeknelheid en het slagen van de moedertaal sprekende participanten. De hieruit ontstane onderzoeksvraag is:

Is er verschil in de spreeknelheid tussen Engels sprekende participanten en moedertaalsprekende participanten?

Uit deze twee onderzoeksvragen wordt in het onderzoek gebruik gemaakt van enkele hypothesen.

Hypothese 1: Bij een hoge Engelse taalvaardigheid is Engels effectiever dan lingua receptiva bij laag-laag koppels en laag-hoog-koppels.

Met deze hypothese beweer ik dat een LaRa-koppel met een hoge L2-taalvaardigheid elkaar even goed in het experiment van A naar B kan loodsen als een ELF koppel met een hoge Engelse taalvaardigheid. Bij beide koppels hebben de partners een hoge taalvaardigheid van de taal die hun gesprekspartner spreekt. De participanten zouden dus geen problemen moeten hebben om elkaar te kunnen begrijpen. Een koppel met een ongelijke L2-taalvaardigheid (hoog en laag taalniveau) moet telkens verifiëren of ze elkaar nog begrijpen. Dit zou dan langer duren en is daardoor minder effectief. Een koppel waarin beide participanten een lage L2-taalvaardigheid hebben, zal elkaar al op basis van hun taalvaardigheid niet goed begrijpen en zo langer nodig hebben om tot alignment te komen en daardoor weer minder effectief zijn.

Subhypothese 1.1: Het gebruik van ELF leidt tot het sneller oplossen van de opdracht.

Een manier om de effectiviteit te meten is de tijd waarin de opdracht opgelost wordt. De snelheid wordt bepaald door verschillende factoren zoals spreesnelheid en hoe vaak een nieuw initiatief genomen moet worden. Al deze factoren worden bij optimale communicatie niet als ruis ervaren maar zorgen ervoor dat het gesprek zo snel mogelijk tot het doel leidt. In de LaRa-taalmodus moet er telkens tussen de receptieve en de productieve taal geschakeld worden wat uiteraard ook tijd kost. Hierdoor vormt zich de subhypothese dat Engels het effectiefst is doordat de opdracht met een gemeenschappelijke taal het snelst opgelost worden.

Subhypothese 1.2: ELF is effectiever als de spreesnelheid in het Engels hoger is dan de spreesnelheid bij het gebruik van LaRa.

Over het effect van spreesnelheid op het begrip zijn de wetenschappers het niet eens. Zhao (1997) beweert dat langzaam spreken tot meer begrip leidt, Khatib (2010) heeft daarentegen geen samenhang gevonden tussen begrip en spreesnelheid. Desondanks is een snelle spreesnelheid een

indicator dat een gesprek snel en efficiënt verloopt waardoor de stelling gemaakt kan worden dat Engels effectiever is als de Engelse spreeknelheid sneller is dan de LaRa spreeknelheid.

Subhypothese 1.3: Engels is effectiever als er minder vaak initiatief genomen moet worden en als er minder vaak poging tot non-automatic alignment gedaan moet worden.

In L1-dialogen wordt er gebruik gemaakt van automatic alignment (Pickering & Garrod, 2004). Pas als het automatic alignment niet mogelijk is, wordt er gebruik gemaakt van strategieën die in de categorie van non-automatic alignment vallen. De gemeenschappelijke basis, oftewel 'common ground' moet dan pas opnieuw gecreëerd worden en dat kost meer inspanning (Costa, Pickering, Sorace 2008). Als iemand een hoge taalvaardigheid in het Engels heeft, is de kans groot dat er meer automatic alignment plaatsvindt en dus ook minder initiatief genomen moet worden. Daarom wordt dit als effectiviteitscriterium beschouwd.

Subhypothese 1.4: Er vallen meer stiltes in de LaRa gesprekken dan in de ELF gesprekken.

Ook deze subhypothese is gebaseerd op de aanname dat met een hoge Engelse taalvaardigheid de communicatie bijna even goed verloopt als bij een L1-dialoog. Daarom ga ik ervan uit dat er minder stiltes vallen omdat de gespreksverloop soepeler gaat en er minder nagedacht moet worden over de formulering en de woordkeuze.

Hypothese 2: Er is geen verschil tussen Engels als lingua franca en lingua receptiva bij een hoog-hoog-koppel.

Zoals ik al eerder heb beweerd, ga ik ervan uit dat de LaRa-dialogen even efficiënt zijn als de ELF-dialogen. Uit de argumentatie hierboven ontstaan deze subhypotheses:

Subhypothese 2.1: De opdracht wordt even snel opgelost door ELF-koppels als door LaRa-koppels met een hoge L2-taalvaardigheid.

Ik ga ervan uit dat in een LaRa-dialoog de opdracht even snel opgelost kan worden als in een ELF-dialoog omdat een hoge L2-taalvaardigheid betekent dat ze elkaar begrijpen en door non-automatic alignmentstrategieën tot alignment kunnen komen (Costa, Pickering, Sorace 2008). Als alignment mogelijk is, is ook de oplossing van de opdracht mogelijk. Aangezien de L2-taalvaardigheid bij de ELF-koppels ongeveer even hoog is als bij de LaRa-koppels met een hoge L2-taalvaardigheid kan er dus van uitgegaan worden dat ze dezelfde basisvoorwaarden hebben om de opdracht te kunnen oplossen.

Subhypothese 2.2: De spreek snelheid is even snel van Engelssprekende participanten als van moedertaalsprekende participanten.

Uit het onderzoek van Mangar (2011) werd duidelijk dat door de hoge taalvaardigheid van de LaRa-gesprekspartners ze niet langzamer gingen praten om elkaar beter te begrijpen. Dit effect kan ook verwacht worden bij de ELF-gesprekspartners, omdat hun L2-taalniveau ook even hoog is.

Subhypothese 2.3: Er wordt even vaak initiatief genomen en even vaak poging tot non-automatic alignment gedaan in gesprekken van LaRa als in gesprekken van ELF.

Initiatief nemen en non-automatic alignment zijn strategieën in gesprekken die niet op moedertaalniveau verlopen. Als er dus minder initiatief genomen wordt en er minder non-automatic alignment nodig is, dan kan het erop wijzen dat het gesprek op een hoog taalniveau plaatsvindt en deze strategieën niet nodig zijn. Omdat zowel de LaRa-gesprekken als de ELF-gesprekken op een hoog taalniveau plaatsvinden, kan verwacht worden dat er even vaak poging tot non-automatic alignment gedaan wordt en even vaak initiatief genomen wordt.

Subhypothese 2.4: Er vallen even veel stiltes in de LaRa gesprekken als in de ELF gesprekken.

Een stilte kan vele verschillende betekenissen hebben. Een stilte kan een beurtinterne pauze zijn, waarin nagedacht wordt (Mazeland, 2003). Er kan ook onzekerheid heersen over de vraag wie de beurt overneemt en doorgaat (ibidem). Aangezien de participanten een moeilijke opdracht moeten oplossen, zal een langere stilte vaak een van die twee genoemde betekenissen hebben. Weinig stiltes zijn dus meestal een teken dat er geen onderbrekingen in het gewone verloop van het gesprek zijn. Omdat hoog-hoog-dialogen in LaRa en de ELF-dialogen beide gevoerd worden door sprekers met een hoge taalvaardigheid, is het taalniveau overal (ongeveer) even hoog. Dit leidt tot de verwachting dat de communicatie even effectief zou moeten zijn en er daarom even veel stiltes zullen vallen (hypothese 2.4).

Corpus en methode

Voor het lingua-franca-gedeelte zijn er drie experimenten uitgevoerd met per experiment één Duitser en één Nederlander. De deelnemers hebben allemaal een hoge Engelse taalvaardigheid. Anders dan in de onderzoeken van Mangar en Hagemeier worden er in dit onderzoek geen verschillende taalniveaus met elkaar vergeleken, maar LaRa met ELF.

Verder bestaat de corpus uit tien gesprekken tussen Nederlanders en Duitsers in LaRa met verschillende LS-taalniveau-combinaties. Een nadere toelichting volgt hieronder.

De participanten

De 26 participanten waren hoogopgeleid en tussen de 20 en 33 jaar oud. In totaal hebben 13 Duitsers en 13 Nederlanders deelgenomen: 17 vrouwen en 9 mannen. Van de 26 deelnemers hebben 20 aan de experimenten in LaRa meegewerkt en 6 aan de experimenten in ELF. De verdeling van het taalniveau in de verschillende groepen was even groot per groep. Per koppel was er een Duitser en een Nederlander, welke afwisselend de rol 'gids' en 'volger' voor de maze-task toegewezen kregen.

Laag – Laag:

Nederlander/Volger	-	Duitser/Gids
Nederlander/Volger	-	Duitser/Gids
Nederlander/Gids	-	Duitser/Volger

Hoog – Laag:

Duitser /Hoog/Volger	-	Nederlander/Laag/Gids
Nederlander/Hoog/Volger	-	Duitser /Laag/Gids
Duitser /Hoog/Gids	-	Nederlander/Laag/Volger
Nederlander/Hoog/Volger	-	Duitser /Laag/Gids

Hoog – Hoog:

Duitser/Gids	-	Nederlander/Volger
Duitser/Gids	-	Nederlander/Volger
Duitser/Volger	-	Nederlander/Gids

Engels:

Duitser/Gids/Hoog	-	Nederlander/Volger/Hoog
Duitser/Gids/Hoog	-	Nederlander/Volger/Hoog
Duitser/Volger/Hoog	-	Nederlander/Gids/Hoog

C-test

Het taalniveau van de deelnemers werd door middel van een C-test vastgesteld. Deze C-test ontvingen de deelnemers via e-mail en stuurden hem ingevuld terug. Voor het corrigeren is een schema ontwikkeld met een puntenschaal per fout zodat ze objectief gecorrigeerd konden worden.

De C-tests zijn door de verschillende talen niet identiek, maar er is naar gestreefd om ze zo gelijk mogelijk te houden. De C-test bestond bij elke taal uit vier teksten waar delen van woorden ontbraken. Het aantal gaten werd per tekst aangepast, zodat er ongeveer even veel gaten per tekst en per taal waren. Ook werd er op gelet dat de moeilijkheid van de gaten hetzelfde was. Er was bijvoorbeeld een aantal gaten waar het einde van een werkwoord ontbrak, wat meestal maar twee letters waren, maar er waren ook moeilijkere gaten waar bijna het hele woord ontbrak. Bij de gaten was wel altijd de eerste en meestal ook de tweede letter gegeven. Bij het aanpassen van de C-tests is er op gelet dat de soort gaten in de tekst en de hoeveelheid per soort vergelijkbaar zijn.

De scores op de C-test werden in percentages omgerekend en alle scores boven de 50 procent werden in de categorie 'hoge L2-taalvaardigheid' ingedeeld en alle onder de 50 procent in de categorie 'lage L2-vaardigheid'. Op basis van de C-test zijn de deelnemers in de bovengenoemde koppels ingedeeld. De deelnemers wisten niet welk taalniveau de gesprekspartner had.

De enquête

Naast de C-test werden de participanten ook gevraagd om een enquête in te vullen. In de enquête kwam niet alleen de leeftijd en de opleiding aan bod maar werd er ook naar de zelf ingeschatte taalvaardigheid gevraagd. Hoe iemand zijn eigen taalvaardigheid inschat zou immers kunnen bepalen

in hoeverre hij gelooft zijn partner begrepen te hebben of in het geval van de Engels sprekende participanten hoe hij praat.

Het experiment

Het experiment was een doolhof in een kantoorgebouw. De gids bevond zich op locatie B, de volger op locatie A. De deelnemers wisten van elkaar niet, waar de locatie van de gesprekspartner was. De opdracht was dat de gids erachter moest komen waar locatie A was om de volger vervolgens naar locatie B te leiden. Dit werd bemoeilijkt doordat de plattegronden niet identiek waren: de plattegrond van de volger was een 'oudere' versie van het kantoorgebouw voordat er afdelingen verhuisd waren. De deelnemers wisten dat ze geen identieke kaart hadden. Ze wisten echter niet wat er precies veranderd was.

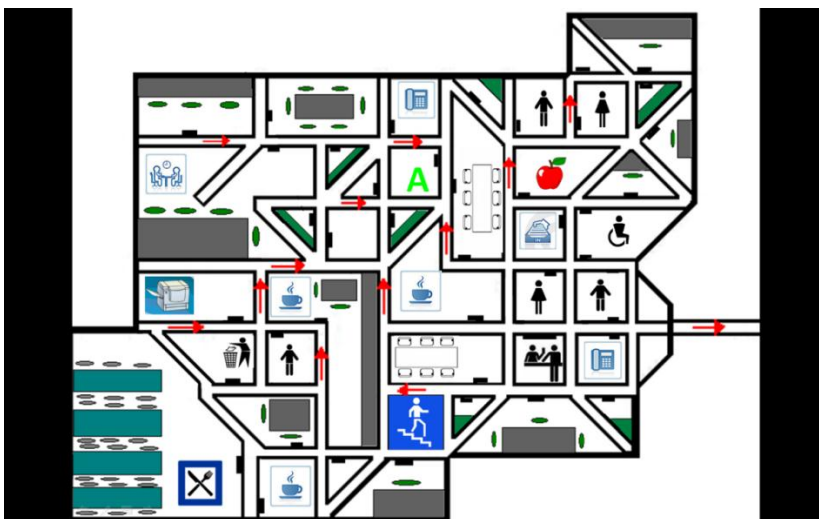
Voor het begin van het experiment kregen beide deelnemers instructies in hun moedertaal toegestuurd. Voor het begin van het gesprek konden ze hierover nog vragen stellen. Hiertoe had de onderzoeker schriftelijk contact via Skype met beide deelnemers. Zodra de deelnemers aangaven dat ze klaar waren werden de deelnemers door de onderzoeker via een 'conference call' met elkaar verbonden. Vanaf dat moment werd het gesprek opgenomen en was de onderzoeker niet meer aanspreekbaar voor de deelnemers. Tijdens het experiment moesten de deelnemers de afgelegde weg op de kaart met behulp van het programma Paint invoegen. Dit diende ter controle of de participanten elkaar daadwerkelijk gevonden hadden.

De gesprekspartners werden door middel van Skype met elkaar verbonden en de gesprekken werden met behulp van de MP3-Skyperecorder opgenomen.

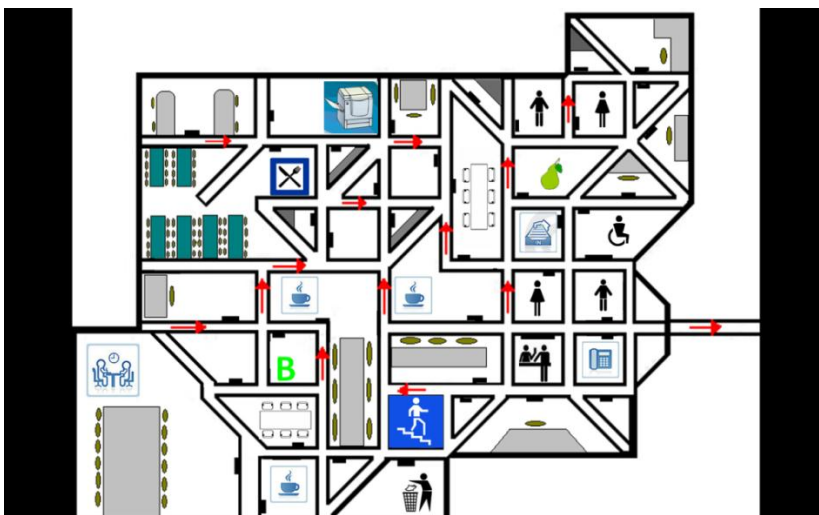
De plattegrond

De plattegrond is gebaseerd op de plattegrond die Bahtina (2011) in haar onderzoek naar LaRa gebruikt heeft. Hij is vervolgens aangepast tot een plattegrond van een kantoorgebouw met icons uit de kantoorwereld zoals tafels, stoelen, koffieautomaten, vergaderzalen en dergelijke. Ook is er een icon toegevoegd dat niet in die categorie past: een appel of een peer (dit verschilde per plattegrond). Verder waren er pijltjes die uit sommige wegen eenrichtingswegen maakten. De wegen zelf zijn niet veranderd in de twee verschillende versies. De inhoud van de kamer en enkele pijlen wel.

Grafiek 1: Plattegrond A

Grafiek 2: Plattegrond B

De tijdsduur

De verwachting was dat de gesprekken vijf minuten zouden duren. In de praktijk duurden alle gesprekken langer dan vijf minuten, maar koppels die na een bepaalde tijd elkaar niet gevonden hadden en elkaar helemaal niet begrepen werden afgebroken. Het tijdstip waarop het gesprek werd onderbroken verschilde per gesprek en per voortgang. Als het erop leek dat ze elkaar binnen de komende minuut zouden vinden, werd het gesprek niet onderbroken. Het elkaar vinden binnen een bepaalde tijd wordt dus als succes gezien en de tijdsduur wordt bij elk gesprek vermeld.

De transcripten

De gesprekken zijn getranscribeerd met behulp van het programma Exmaralda Partitur Editor (Schmidt, 2010). De Duitse gedeeltes zijn door een moedertaalspreker vertaald zodat de analyse en interpretatie daarvan zo goed mogelijk kon zijn. Het transcriberen van de transcripten werd onderling opgedeeld tussen Jenny Mangar, Elles Hagemeier en mij. De Engelse transcripten zijn echter niet vertaald en geheel door mij getranscribeerd. Hierbij zijn dezelfde conventies gebruikt als bij de LaRa transcripten.

Resultaten

Succes van het experiment

De eerste vraag die men zich na het afnemen van elk experiment stelt is “*Was het experiment succesvol?*” – in het geval van een experiment met een plattegrond en de opdracht elkaar te vinden dus “*Hebben ze elkaar gevonden?*”. Bij gesprekken waar twee geheel verschillende talen aan bod komen is deze vraag wel spannender dan bij een Engelstalig gesprek, maar toch was het succes van te voren niet vanzelfsprekend. Ook al vielen de scores van alle deelnemer van het Engelse experiment in de marge van de ‘hoge taalvaardigheid’. Zo is bijvoorbeeld de taalvaardigheid van net boven de vijftig procent niet te vergelijken met de taalvaardigheid van een moedertaalspreker en zeker geen garantie voor het slagen van het experiment.

In het geval van de Engelse gesprekken is elke gids erin geslaagd de volger instructies te geven en hem naar de plek voor de meeting te leiden. Om aan te tonen hoe succesvol elk koppel was heeft Hagemeyer (2011) een tabel ontwikkeld, waar de koppels per succesvol afgerond gedeelte een punt kregen. Hieronder volgt de tabel van de Engelse koppels.

Tabel 2: Succes per deel ELF koppels

English couples	1E	2E	3E
Did B manage to find A	-	1	1
Did A manage to find B	1	0,5	1
Did A follow the correct route and instructions	1	1	1
Did A manage to reach B following the correct route within 9 minutes	1	1	-
Exact time (min)	6,46	5,13	9,34
Score	3	3,5	3

Te zien is dat elk koppel elkaar heeft kunnen vinden, dus de eerste vraag – of het überhaupt gewerkt heeft – is met ja te beantwoorden. Alleen het tweede koppel is niet van punt B als ontmoetingspunt

voor de meeting uitgegaan maar de gids heeft de volger in dit geval naar de grote vergaderruimte gestuurd. Dit kan als deelsucces beschouwd worden, omdat de vergaderzaal vlakbij B ligt en omdat de taak om elkaar te leiden wel succesvol uitgevoerd werd. Omdat het niet helemaal geslaagd is, is hiervoor slechts een halve punt gegeven (zie tabel 3).

Tabel 3.1: Succes per deel LaRa laag-laag-koppels (Hagemeier, 2011)

Low – Low couples	1	2	3	
Did B manage to find A	-	-	-	
Did A manage to find B	1	1	1	
Did A follow the correct route and instructions	1	-	-	
Did A manage to reach B following the correct route within 9 minutes	1	-	-	
Exact time	8.87	7.85	-	
Score	3	1	1	

Bij de laag-laag-koppels van LaRa heeft geen van de koppels het gehaald om A te vinden. Alleen het eerste koppel volgde de correcte route en de instructies en heeft het gesprek in minder dan negen minuten succesvol afgesloten. De andere koppels hebben wel B gevonden, maar alle andere punten werden niet behaald. De laag-laag-koppels waren dus veel minder succesvol dan de ELF-koppels.

Tabel 3.2: succes per deel LaRa hoog-laag-koppels (Hagemeier, 2011)

High – Low couples	4	5	6	7
Did B manage to find A	-	-	1	-
Did A manage to find B	1	-	1	1
Did A follow the correct route and instructions	1	-	1	-
Did A manage to reach B following the correct route within 9 minutes	1	-	-	-
Exact time	7.8	-	12.2	10.54
Score	3	-	-	1

De hoog-laag-koppels van de LaRa-conditie hebben ook grotendeels evenveel of minder punten gehaald dan de laag-laag-koppels. Koppel 5 haalde geen van de deelstappen, de anderen haalden minstens een en in twee gevallen zelfs drie van de vier punten.

Tabel 3.3: succes per deel LaRa hoog-hoog-koppels (Hagemeier, 2011)

High-High couples	8	9	10	
Did B manage to find A	1	1	1	
Did A manage to find B	1	-	1	
Did A follow the correct route and instructions	1	1	1	
Did A manage to reach B following the correct route within 9 minutes	1	-	1	
Exact time	6.35	-	7.96	
Score	4	2	4	

De hoog-hoog-koppels waren de enige LaRa-koppels die scores haalden die vergelijkbaar zijn met de scores van de ELF-koppels. Hier is maar een koppel, koppel 9, dat niet het volle aantal punten behaalde. Verder haalden de overige twee koppels alle tussenstappen.

Als men het gemiddelde per groep berekent, wordt duidelijk dat LaRa hoog-hoog het beste scoort, dicht gevolgd door ELF. De LaRa hoog-laag scoort het laagst met gemiddeld een van vier punten per afgenomen experiment, gevolgd door de LaRa laag-laag-conditie met 1,67 punten. Als men het gemiddelde van de LaRa als geheel neemt en dit met het gemiddelde van de ELF-gesprekken vergelijkt, scoort ELF beter dan LaRa.

Tabel 4: gemiddeldes succes-scores van alle condities

Average per group	Average score
Average low-low LaRa	1,67
Average high-low LaRa	1
Average high-high LaRa	3,34
Average LaRa	1,9
Average ELF	3,17

Deze resultaten zijn oppervlakkig en laten ons uit een vogelvluchtperspectief zien welke koppels de opdracht succesvol afgerond hebben, maar het slagen of niet-slagen wordt door vele factoren bepaald. Ik zal deze nu toelichten en aan de hand daarvan de hypothesen en subhypothesen toetsen.

Taalvaardigheid

Het niveau van de taalvaardigheid van de sprekers is een van de onafhankelijke variabelen van dit experiment.

Tabel 5: Taalvaardigheid (C-test scores) van per ELF-spreker

Couple	High proficient participants				High proficient participants			
	Role	Nationality	C-test score	C-test (%)	Role	Nationality	C-test score	C-test (%)
1E	Guide	German	107,5	64,8	Follower	Dutch	147	88,5
2E	Guide	German	139	83,8	Follower	Dutch	156	94,0
3E	Guide	Dutch	111	66,9	Follower	German	119	71,7

Zoals tabel 5 laat zien, vallen alle deelnemers in de taalvaardigheids categorie 'hoog'. Omdat er bij alle experimenten alleen een verschil gemaakt is tussen hoog en laag, en er dus een marge van vijftig procent is per categorie volgt hier een vergelijking van hoe hoog de verschillende hoog-categorieën per groep zijn.

Tabel 6: C-test gemiddeldes per conditie

Gemiddelde C-test	Engels	Hoog	78,25%
Gemiddelde C-test	Nederlands	Hoog	84,27%
Gemiddelde C-test	Duits	Hoog	66,82%

In tabel 6 wordt duidelijk dat er een verschil van bijna twaalf procent tussen de Duitssprekende Nederlanders en de Engels sprekende groep bestaat. Het verschil tussen de gemiddelde Nederlander en de gemiddelde Duitser in het experiment is nog groter – hier is er een verschil van meer dan 15% in taalvaardigheid te zien. Dit zijn grote verschillen die door de selectie van de proefpersonen zijn ontstaan: veel van de Duitsers in de hoge categorie zijn studenten Nederlands in tegenstelling tot de Nederlanders die ooit Duits op de middelbare school hadden. Ondanks het verschil worden ze nu hetzelfde beschouwd, namelijk als participanten die een hoge taalvaardigheid in de desbetreffende taal hebben.

Snelheid

De subhypothese 1 van zowel de eerste als de tweede hypothese heeft betrekking op de tijdsduur die voor het slagen van het experiment nodig was. Bij de Engelse koppels zijn alle gesprekken geslaagd, bij de LaRa gesprekken zijn drie van de tien niet geslaagd: gesprek 3, 5 en 9 zijn niet geslaagd (lege vakjes in de tabel). Hierdoor is het niet meer mogelijk om gemiddeldes te berekenen, aangezien een niet geslaagd experiment geen tijdsduur heeft. Toch valt er uit dit overzicht op te maken dat de ELF gesprekken over het algemeen sneller en succesvoller zijn. Gesprek 1E en 2E zijn bijzonder snel, gesprek 3E duurde aanzienlijk langer maar is desondanks niet als extreem lang te beschouwen vergeleken met de LaRa gesprekken.

Tabel 7: Tijdsduur experiment per koppel (Hagemeier, 2011)

Low – Low couples	1	2	3	
Exact time	8.87	7.85	-	
High – Low couples	4	5	6	7
Exact time	7.8	-	12.2	10.54
High-High couples	8	9	10	
Exact time	6.35	-	7.96	
ELF High-High couples	1E	2E	3E	
Exact time	6,46	5,13	9,34	

Legenda: 1-10/1E – 3E = koppels; getallen daaronder = tijd in minuten tot beëindiging van het experiment

Omdat niet alle gesprekken op hetzelfde moment onderbroken werden zou er een grens bij zeven of acht minuten gesteld kunnen worden. Afhankelijk waarvoor men zou kiezen, zouden zes of drie van de zeven geslaagde LaRa-gesprekken niet meer als geslaagd geteld worden. Daarentegen zou alleen een van de drie geslaagde ELF gesprekken als gefaald tellen.

Zowel subhypothese 1.1 als 2.1 worden door deze uitkomst bevestigd, LaRa hoog-hoog is ongeveer even snel als ELF en ELF is sneller als LaRa hoog-laag en LaRa laag-laag.

Spreeknelheid

In het onderzoek Mangar (2011) werd de spreeknelheid van de deelnemers gemeten en met elkaar vergeleken. De spreeknelheid is in woorden per minuut (WPM) berekend omdat de sprekers niet evenveel gesproken hebben. Brown (2001) vond uit dat 180 tot 240 WPM in een ontspannen gesprek de normale spreeknelheid is. Het experiment kan in dit geval niet als ontspannen gespreksituatie beschouwd worden omdat de deelnemers wisten dat ze de opdracht binnen een bepaalde tijd moesten afronden en omdat de setting geen natuurlijke was. Alsnog wordt er in het onderzoek Mangar (2011) alles onder de 180 WPM als lage spreeknelheid beschouwd.

Tabel 8: Gemiddeld aantal woorden per minuut (WPM) per Engels koppel

	High proficient participants					High proficient participants				
	Role	Natio-nality	Time talking (min.)	Word-count	Average WPM	Role	Natio-nality	time talking (min.)	Word-count	Average WPM
1E	Guide	German	1,59	303	152,8	Follower	Dutch	2,44	496	181,5
2E	Guide	German	2,26	361	148,4	Follower	Dutch	2,21	449	191,1
3E	Guide	Dutch	3,15	576	177,2	Follower	German	2,51	449	157,5

In de ELF-gesprekken spreken vier van de zes deelnemers volgens deze indeling langzaam. Mangar (Ibid.) heeft de spreeknelheid per categorie samengevat en daar een gemiddelde van gemaakt. Het resultaat daarvan is dat alle participanten behalve de hoog-hoog-koppels langzamer dan gemiddeld spreken. Berekent men dit gemiddelde ook voor de ELF-groep, dan is het gemiddelde daarvan 168,1 WPM. Dit ligt ver onder de 183,2 van de hoog-hoog-LaRa-groep.

Tabel 9: Gemiddeld aantal woorden per minuut (WPM) per LaRa-conditie

L2 vaardigheids-categorie per conditie	Gemiddelde spreesnelheid (WPM)
LaRa Laag – Laag	171,5
LaRa Hoog – Laag	148,3
LaRa Hoog – Hoog	183,2
ELF Hoog – Hoog	168,1

WPM = gemiddelde woorden per minuut

Hierdoor is subhypothese 1.2 weerlegd: ELF-sprekers spreken gemiddeld langzamer dan hoge LaRa-sprekers in een hoog-hoog koppel. Engels is dus niet effectiever wat de snelheid betreft.

Subhypothese 2.2 is vervolgens voor de helft weerlegd: ELF-sprekers spreken wel sneller dan sprekers uit de categorie hoog-laag, maar wel langzamer dan laag-laag-sprekers.

Initiatief

Als een gesprek niet soepel verloopt moeten er meer pogingen gedaan worden om op één lijn te komen. Vooral bij het oplossen van een opdracht zoals die dit experiment voorkomt is het belangrijk om elkaar te begrijpen. Vandaar is het logisch dat onzekere sprekers veel vaker feedback nodig hebben en dus ook vaker strategieën voor non-automatic alignment gebruiken en een nieuw initiatief nemen.

Tabel 10: Aantal initiatieven per LaRa-koppel (Hagemeier, 2011)

Couple	High proficient participants				High proficient participants				Initiatives in total
	Role	Nationality	Initiative	Time min.	Role	Nationality	Initiative	Time min.	
1.	Follower	Dutch	9	1.57	Guide	German	16	2.9	25
2.	Follower	Dutch	9	1.45	Guide	German	15	2.16	24
3.	Guide	Dutch	15	2.94	Follower	German	12	1.82	27
4.	Follower	German	17	2.31	Guide	Dutch	11	2.68	28
5.	Follower	Dutch	6	2.10	Guide	German	16	1.22	24
6.	Guide	German	15	4.17	Follower	Dutch	21	3.14	36
7.	Follower	Dutch	18	4.44	Guide	German	17	2.45	35
8.	Guide	German	7	2.27	Follower	Dutch	8	1.72	15
9.	Guide	German	7	3.11	Follower	Dutch	25	4.23	32
10.	Follower	German	10	2.80	Guide	Dutch	21	3.33	31

Bij deze tabel zijn de gesprekken 1 tot en met 3 laag, 4 tot en met 7 hoog-laag en 8 tot en met 10 hoog. In de gesprekken van de hoog-laag-conditie wordt het meest initiatief genomen, in de hoog-hoog conditie wordt er ook aanzienlijk vaak initiatief genomen en in de laag-laag-conditie wordt er nog het minst initiatief genomen. Maar gemiddeld wordt er wel rond de 28 keer per gesprek een nieuw initiatief genomen.

Tabel 11: Aantal initiatieven per ELF-koppel

Couple	High proficient participants				High proficient participants				Initiatives in total
	Role	Nationality	Initiative	Time min.	Role	Nationality	Initiative	Time min.	
1E	Guide	German	6	1,59	Follower	Dutch	2	2,44	8
2E	Guide	German	3	2,26	Follower	Dutch	7	2,21	10
3E	Guide	Dutch	5	3,15	Follower	German	9	2,51	14

Met blik op de ELF-gesprekken zien we hier een veel lager aantal. Gemiddeld wordt hier elf keer per gesprek initiatief genomen. Nu zou dit te wijten kunnen zijn aan het feit dat de ELF-sprekers allemaal een hoge Engelse taalvaardigheid hebben, maar ook het gemiddelde van de hoge LaRa-sprekers is met 26 initiatieven meer dan twee keer zo hoog. De ELF-gesprekken zijn korter, maar volgens deze gemiddeldes zouden ze – met hetzelfde aantal initiatieven – meer dan twee maal zo kort moeten zijn. Dat is uiteraard niet het geval.

De subhypothese 1.3 wordt hier voor het deel wat de initiatieven betreft bevestigd: ELF is effectiever doordat er minder initiatieven nodig zijn voor een geslaagd gesprek. De subhypothese 2.3 wordt echter verworpen, de hoog-hoog-gesprekken hebben meer dan twee keer zo veel initiatieven. Het tweede deel van de subhypothese 1.3 en de subhypothese 2.3 gaat over het aantal non-automatic alignment-strategieën dat gebruikt wordt in de gesprekken. Hierover gaat het volgende stuk.

Non-automatic alignment

Wat belangrijk is om te onthouden voor de vergelijking hier is het feit dat we met non-automatic alignment strategieën te maken hebben, dus strategieën die pas aan bod komen als het gesprek niet vanzelf een gemeenschappelijke common ground creëert en als er door feedback duidelijk is dat de ander waarschijnlijk een ander situatiemodel heeft. In deze vergelijking gaat het er niet om welke technieken precies gebruikt zijn, maar dat ze überhaupt gebruikt worden, en hoe vaak dat nodig is. In de LaRa-gesprekken is te zien dat er gemiddeld 33 keer gebruikt gemaakt wordt van een non-automatic alignment strategie.

Tabel 12: Aantal non-automatic alignmentstrategieën per LaRa-koppel (Hagemeier, 2011)

Koppel	Participant	Aantal N-A Algn.	Participant	Aantal N-A Algn.	Totaal N-A Algn.	Succesvol experiment
1 L-L	NL – F – Laag	12	D – G – Laag	24	36	ja
2 L-L	NL – F – Laag	9	D – G – Laag	19	28	ja
3 L-L	NL – G – Laag	23	D – F – Laag	21	44	-
4 H-L	D – F – Hoog	19	NL – G – Laag	11	30	ja
5 H-L	NL – F – Hoog	13	D – G – Laag	17	30	-
6 H-L	D – G – Hoog	20	NL – F – Laag	21	41	ja
7 H-L	NL – F – Hoog	24	D – G – Laag	16	40	ja
8 H-H	D – G – Hoog	9	NL – F – Hoog	8	17	ja
9 H-H	D – G – Hoog	8	NL – F – Hoog	25	33	-
10 H-H	D – F – Hoog	10	NL – G – Hoog	23	33	ja
gemiddeld		14,7		18,5	33,2	7/10

In de volgende tabel van de ELF-gesprekken is het gemiddelde aantal van de gebruikte non-automatic alignment-strategieën twaalf. Dit is weer beduidend lager dan bij de LaRa-gesprekken.

Tabel 13: Aantal non-automatic alignmentstrategieën per ELF-koppel

Koppel	Participant	Aantal N-A Algn.	Participant	Aantal N-A Algn.	Totaal N-A Algn.	Succesvol experiment
1E H-H	D – G – Hoog	5	NL – F – Hoog	5	10	ja
2E H-H	D – G – Hoog	2	NL – F – Hoog	7	9	ja
3E H-H	D – F – Hoog	9	NL – G – Hoog	8	17	ja
gemiddeld		5,3		6,7	12	3/3

Hierdoor kan subhypothese 1.3 als geheel bevestigd worden omdat er daadwerkelijk minder vaak initiatief genomen wordt en minder vaak non-automatic alignment gebruikt wordt in ELF-gesprekken ten opzichte van LaRa-gesprekken. Subhypothese 2.3 kan geheel verworpen worden omdat er in ELF-gesprekken niet evenveel maar minder initiatief genomen wordt en minder non-automatic alignment gebruikt wordt dan in LaRa-gesprekken.

Stiltes en interjecties

Voortbouwend op Hagemeyers onderzoek wil ik ook naar de stiltes en de interjecties kijken. Beide worden als “time-filling tricks” beschouwd (Hagemeyer, 2011). Tijdens “time-filling tricks” is er geen voortgang in het oplossen van de opdracht maar wordt de oplossing juist vertraagd. Een hoge hoeveelheid aan “time-filling tricks” ontstaat alleen als men het niet meer weet of niet geconcentreerd is. Als men elkaar goed begrijpt en weet hoe de opdracht op te lossen is, blijft dit uit. Een grote hoeveelheid aan “time-filling tricks” is te duiden als indicator dat er haperingen in het gesprek zijn.

De stiltes zijn gemeten met behulp van een functie van EXMARaLDA Partitur Editor (Schmidt, 2010). Tijdens het transcriberen werd elke stilte, die langer dan een halve seconde duurde, in een aparte rij getranscribeerd. Hierdoor kon de totale stilte per gesprek gemeten worden. Uit de tien LaRa-gesprekken zijn per niveausamenstelling van de koppels (laag-laag, laag-hoog, hoog-hoog) gemiddelden per gesprek berekend. Omdat niet alle gesprekken even lang duurden, zijn de percentages aan stilte van het geheel berekend. Naast de stiltes is er ook onderzoek gedaan naar de interjecties, tussenvoegingen die als “time-filling trick” beschouwd kunnen worden. Hagemeyer (2011) heeft zich hierbij op “uh”, “uhm”, “ehm” en soortgelijke uitingen gericht. Deze “time-filling tricks” zijn zowel bij de LaRa-gesprekken als bij de ELF-gesprekken geteld. Er is een gemiddelde berekend dat per niveausamenstelling aangeeft, om de hoeveel seconden er een interjectie gebruikt is.

Aanvullend kwam uit Hagemeiers onderzoek naar voren dat er meer stiltes zijn als het taalniveau van de sprekers lager is. Bij de laag-laag-koppels is gemiddeld 50,9 procent van het gesprek stilte. Bij de hoog-laag-gesprekken is dat 37,1 procent en bij de hoog-hoog-gesprekken maar 25,7 procent. Er is een samenhang te zien tussen het taalniveau en de hoeveelheid stilte bij LaRa-gesprekken.

Bij de ELF gesprekken zien de percentages er anders uit dan verwacht. Er is een groot verschil tussen de drie gesprekken; gesprek 3E bevat 44,1 procent stilte, gesprek 2E bevat maar 24,6 procent wat bijna de helft is. Er bestaat dus een groot verschil tussen de gesprekken, hoewel alle sprekers een hoog Engels taalniveau hadden bij de c-tests. Het gemiddelde van de drie ELF gesprekken is 35,4 procent en ligt daarmee verre boven de hoog-hoog-LaRa-gesprekken maar nog onder de hoog-laag-LaRa-gesprekken.

Door deze uitslag wordt de subhypothese 2.4 gefalsificeerd: er vallen juist meer of langere stiltes in ELF gesprekken dan in hoog-hoog-LaRa-gesprekken. Subhypothese 1.4 is een minder duidelijk geval. Als men het gemiddelde van alle LaRa gesprekken neemt is er in totaal een aandeel van 37,8 procent stilte in de gesprekken. In dit geval zou de hypothese 1.4 dus worden aanvaard: er vallen meer stiltes in de LaRa-gesprekken dan in de ELF-gesprekken. Maar als de gesprekken afzonderlijk vergeleken worden is het lang niet zo duidelijk. Dit komt ook door de grote spreiding van de percentages van de ELF gesprekken. Sowieso is het verschil tussen 35,4 procent en 37,8 procent niet groot genoeg om het als significant te mogen beschouwen.

Tabel 14: Stiltes en interjecties per taalconditie (laag-laag, hoog-laag, hoog-hoog, ELF)

Couple/Group	Time(min)	Silence (%)	Uh's	Uh per X sec.
LaRa Low-Low 1-3	8,41	50,9	51,3	10,2
LaRa High-Low 4-7	8,47	37,1	46,5	11,3
LaRa High-High 8-10	7,49	25,7	45,3	10,4
LaRa Average	8,43	37,8	47,7	10,7
1E	6,46	37,5	34	11,9
2E	5,13	24,6	25	12,5
3E	9,34	44,1	39	14,7
ELF Average	7,18	35,4	32,7	13,0

De “uh’s” hebben een vergelijkbare functie als de stiltes. Omdat een totaal aantal “uh’s” niet vergelijkbaar is door de verschillende lengtes, is uitgerekend om de hoeveel seconden gemiddeld een “Uh” valt. Zoals in tabel 14 te zien is valt er in ELF gesprekken gemiddeld minder vaak (een per 13 seconden) dan bij alle LaRa-gesprekken (gemiddeld een per 10,7 seconden). Ook vallen er gemiddeld minder “uh’s” in de ELF gesprekken dan in de hoog-hoog-LaRa-gesprekken (13,0 tegenover 10,7).

Conclusie

De onderzoeksvraag was of er verschil was tussen ELF en LaRa op verschillende aspecten zoals het initiatief nemen, het voorkomen van non-automatic alignment en de spreeknelheid. Op basis van deze vragen werden hypotheses en subhypotheses geformuleerd.

Subhypothese 1.1 en subhypothese 2.1 beschrijven beide de verbinding tussen de effectiviteit en de tijdsduur die nodig was om de opdracht op te lossen. Bij subhypothese 1.1 werd ELF vergeleken met LaRa bij hoog-laag en laag-laag-koppels en bij hypothese 2.1 ELF met LaRa bij hoog-hoog koppels.

Subhypothese 1.1: Het gebruik van ELF leidt tot het sneller oplossen van de opdracht.

Subhypothese 2. 1: De opdracht wordt even snel opgelost door ELF-koppels als door LaRa-koppels met een hoge L2-taalvaardigheid.

De subhypotheses 1.1 en 2.1 gingen over de tijdsduur die nodig was voor het oplossen van de opdracht. Snelheid werd hierbij als succes gezien. De subhypothese 1.1 wordt op basis van het onderzoek aanvaard en subhypothese 2.1 wordt gefalsificeerd. ELF is sneller dan LaRa, onafhankelijk van de L2-taalniveau-combinaties (laag-laag, hoog-laag, hoog-hoog) die voor Lingua Receptiva Duits-Nederlands ingezet werden.

Subhypothese 1.2: Engels is effectiever als de Engelse spreeknelheid hoger is dan de LaRa spreeknelheid (bij LaRa hoog-laag/ laag-laag koppels).

Subhypothese 2.2: De spreeknelheid is even snel van Engelssprekende participanten als van moedertaalsprekende participanten (in de categorie hoog-hoog).

De tweede subhypothesen betreffen de spreesnelheid. De verwachting was dat de Engelse sprekers sneller zouden spreken dan de moedertaalsprekers. Dit werd in alle gevallen weerlegd met de uitzondering van de hoog-laag-LaRa-koppels: deze spraken als enige langzamer dan de ELF-participanten.

Subhypothese 1.3: Engels is effectiever dan LaRa (hoog-laag en laag-laag-koppels) als er minder vaak initiatief genomen moet worden en minder vaak poging tot non-automatic alignment gedaan moet worden.

Subhypothese 2.3: Er wordt even vaak initiatief genomen en even vaak poging tot non-automatic alignment gedaan in gesprekken van LaRa (hoog-hoog-koppels) als in gesprekken van ELF koppels.

De subhypothesen 1.3 en 2.3 kunnen gesplitst worden in twee onderwerpen: de initiatieven en het non-automatic alignment. De subhypothese 1.3 wordt gedeeltelijk bevestigd en 2.3 gedeeltelijk verworpen omdat er meer initiatief genomen wordt in LaRa hoog-hoog-gesprekken dan in ELF gesprekken. Met het non-automatic alignment verhoudt het zich hetzelfde: in de ELF gesprekken wordt veel minder gebruik gemaakt van non-automatic alignmentstrategieën dan in alle gesprekken. Daardoor wordt de subhypothese 2.3 geheel verworpen en de subhypothese 1.3 geheel aangenomen.

Subhypothese 1.4: Er vallen meer stiltes in de LaRa gesprekken (hoog-laag en laag-laag) als in de ELF gesprekken.

Subhypothese 2.4: Er vallen even veel stiltes in de LaRa gesprekken (hoog-hoog) dan in de ELF gesprekken.

De eerste subhypothese kan bevestigd worden, de tweede moet verworpen worden omdat er meer stiltes in de ELF gesprekken vallen dan in de LaRa hoog-hoog-gesprekken.

Na de subhypotheses wil ik nu een niveau hoger op de hypothesen ingaan om vervolgens de conclusies uit de resultaten te trekken.

Hypothese 1: Bij een hoge Engelse taalvaardigheid is Engels effectiever dan lingua receptiva bij laag-laag-koppels en laag-hoog-koppels.

Hypothese 2: Er is geen verschil tussen Engels als lingua franca en lingua receptiva bij een hoog-hoog-koppel.

Door het onderzoek en de nadere toelichting van de subhypothesen kom ik tot deze conclusie: hypothese 1 kan in zijn geheel aangenomen worden, evenals hypothese 2. Door het feit dat de opdracht oplossen in ELF sneller is (onafhankelijk van de LaRa-conditie) en er minder initiatief en non-automatic alignment nodig is (ook onafhankelijk van de LaRa-conditie), lijkt er niets meer voor LaRa te spreken. Op de onderdelen waarop LaRa even goed scoorde als ELF, was alleen LaRa hoog-hoog even goed als ELF. Nu stelt zich de vraag naar het praktische nut: als er twee mensen zijn die de andere taal ook goed spreken, waarom zou men dan nog voor LaRa kiezen? Bij LaRa moet men immers nog schakelen tussen de luistertaal en spreektaal.

Vele idealistische redenen spreken voor het gebruik van LaRa, maar toch overheersen na dit experiment de voordelen van ELF voor mensen die mogen kiezen welke taal ze willen gebruiken.

Voor sprekers die geen Engels of een andere Lingua Franca spreken is LaRa een goede oplossing – zolang er genoeg voorkennis is om elkaar te begrijpen.

Discussie

Dit onderzoek is te klein om algemene uitspraken te doen. Vooral het aantal ELF-sprekers (3 koppels) was te klein om te generaliseren. De validiteit van dit onderzoek kan daarom als laag beschouwd worden. Verder was er gedeeltelijk een te grote spreiding in de resultaten om er een duidelijke lijn in te zien. Echter is dit een mooi begin om hierop voort te bouwen en meer onderzoek te doen naar de voordelen van ELF en LaRa.

De vergelijking van de tijden per koppel was lastig doordat niet alle gesprekken na dezelfde tijdsduur afgebroken werden. Zo zijn er gesprekken die 12.2 minuten duurden en als geslaagd beschouwd worden en gesprekken die na 7 min onderbroken werden en daardoor als gefaald beschouwd worden. Dit zorgt ervoor dat de resultaten niet helemaal betrouwbaar zijn. Om deze gegevens in een groter corpus te kunnen gebruiken en te kunnen generaliseren zou er een richtlijn bepaald moeten worden vanaf welk minuut gesprekken niet meer als 'geslaagd' tellen. De verwachting voor het afnemen van de experimenten was dat het haalbaar zou zijn binnen vijf minuten de opdracht opgelost te hebben. Deze verwachting werd echter niet vervuld. Geen enkel gesprek was binnen vijf minuten afgerond. Omdat er verschillende onderzoekers betrokken waren bij de afname van de gesprekken werden sommige experimenten veel sneller afgebroken dan andere gesprekken. Dit is van grote invloed op de betrouwbaarheid van het experiment. Er wordt met twee maten gemeten, wat een belangrijk kritiekpunt op dit onderzoek is en een aandachtspunt voor grootschaligere vervolgonderzoeken.

Nog een kritiekpunt is de selectie van de proefpersonen. Door de beperkte tijd en mogelijkheden zijn de proefpersonen voornamelijk kennissen en vrienden van de onderzoekers geweest. Op basis daarvan waren de groepen *an sich* vaak te homogeen, en de groepen onderling weer te heterogeen. De Duitsers uit de categorie hoog waren bijna allemaal studenten Nederlands, waaronder een deelnemer die zelfs in Nederland gewoond heeft. Het taalniveau van deze participanten was

beduidend hoger dan de Nederlandse participanten uit de hoog-groep. Zij hadden wel genoeg kennis van de Duitse taal om als 'hoog' ingeschaald te worden, maar de meesten hadden Duits op de middelbare school gehad, wat voor velen al lang geleden was. Engels daarentegen was voor veel wel even lang geleden, maar werd veel vaker gebruikt en is daardoor nog makkelijker om te activeren. De verschillen wat 'hoog' in de betreffende taal-groep betekende is hieronder te zien aan de hand van gemiddelde percentages die berekend zijn door middel van de C-test-scores.

Tabel 6: C-test gemiddeldes per conditie

Gemiddelde C-test	Engels	Hoog	78,25%
Gemiddelde C-test	Nederlands	Hoog	84,27%
Gemiddelde C-test	Duits	Hoog	66,82%

Dit was een experimenteel onderzoek waarbij altijd bedacht moet worden dat het geen natuurlijke situatie is en de conclusies in een natuurlijke omgeving niet van toepassing zouden kunnen zijn. Wat hierbij de situatie nog onnatuurlijker maakt is het feit dat de participanten elkaar niet zagen. Als er bij een veldonderzoek naar mensen gekeken zou worden die een weg uitleggen zou er waarschijnlijk veel lichaamstaal aan bod komen. Immers ondersteunen veel mensen het gezegde door aanwijzen, dus bij het "naar rechts" zeggen wijst men vaak ook naar rechts. En niet alleen door het elkaar niet zien maar ook door het feit dat er een kaart gebruikt is, waarvan niet duidelijk is hoe de kaart van de partner eruit ziet is er een onnatuurlijke situatie gecreëerd, waardoor de participanten zich mogelijk anders gedragen hebben dan gewoonlijk.

Literatuurlijst

Anderson, B. (1983). *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism.*

London/ New York: Verso.

Bahtina, D. & Thije, J. D. ten. (te verschijnen). Receptive multilingualism. *Encyclopedia applied linguistics.*

Beerkens, R. (2010). *Receptive multilingualism as a language mode in the Dutch-German border area.*

Waxmann Verlag.

Blees, G.J., Mak, W.M., Thije, J.D. ten. (te verschijnen). *English as a lingua franca versus lingua*

receptiva in problem-solving conversations between Dutch and German students. Unpublished manuscript.

Blees, G.J., 'Spreken Sie Englisch. Nee, ik luister Duits. De voordelen van luistertaal'.

Onze Taal 11, 2009, 320-321.

Braunmüller, K. (2007). Receptive Multilingualism in Northern Europe in the Middle Ages:

A description of a scenario. In Zeevaert, L. & Thije, J.D. ten (eds.), *Receptive Multilingualism.*

Linguistic analyses, language policies and didactic concepts. (25-49) Amsterdam:

John Benjamins B.V.

Brown, C. (2001), *Neuronale Activiteit en Taal.* Verkregen op 23 oktober 2011 van

<http://www.kennislink.nl/publicaties/neuronale-activiteit-en-taal>.

- Costa, A., Pickering, M., & Sorace, A. (2008). Alignment in second language dialogue. *Language and Cognitive Processes*, 23(4), 528-556.
- Ehlich, K. (2005). Sprachenvielfalt – Grenzüberschreitungen? In Huget, H., Kambas, C. & Klein, W. (eds.), *Grenzüberschreitungen. Differenz und Identität im Europa der Gegenwart*. Wiesbaden: VS Verlag, 105-113.
- Goossens, J. (1985). *Was ist Deutsch – und wie verhält es sich zum Niederländischen?* Bad Honnef am Rhein: M. Lehmann oHG.
- Hagemeier, E. (2011). *Lingua receptiva in German-Dutch dialogue - Influence of language proficiency on non-automatic alignment*. Unpublished Bachelorthesis, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Jenkins, J. (2006). Current perspectives on teaching world englishes and english as a lingua franca. *Tesol Quarterly*, 40(1), 157-181.
- Khatib, M. & Reza khodabakhsh, M. (2010). The Effect of Modified Speech on Listening to Authentic Speech. *Journal of Language Teaching and Research*, 1 (5), p. 685-693.
- Mangar, J. (2011). *Niet-linguïstische alignmentstrategieën in lingua receptiva in nederlands-duitse dyad constellaties - het effect van het L2 vaardigheidsniveau op spreeknelheid*. Unpublished Bachelorthesis, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Mazeland, H. (2003). *Inleiding in de conversatieanalyse*. Bussum: Coutinho, 42-44.
- Pickering, M. J., & Garrod, S. (2004). Toward a mechanistic psychology of dialogue. *Behavioral and Brain Sciences*, 27(02), 169-190.

Rehbein, J., Thije, J. D. ten & Verschik, A. (te verschijnen) *Lingua Receptiva (LaRa)* – Remarks on the Quintessence of Receptive Multilingualism.

Roelands, A., & Thije, J. D. (2004). *Rezeptive Mehrsprachigkeit in der institutionellen Kommunikation; eine Fallstudie zur deutsch-niederländischen Kommunikation im Goethe Institut Amsterdam* In: D. Wolff (Hrsg.) *Mehrsprachige Gesellschaft – mehrsprachige Individuen*, FAL 47, Frankfurt am Main: Peter Lang, 165-176.

Schmidt, T. (2010). EXMARaLDA Partitur Editor (Version 1.5) [Software]. Verkregen op <http://www.exmaralda.org/downloads.html#pe/>

Thije, J. D. ten (2010). *Lingua receptiva als bouwsteen voor de transnationale neerlandistiek. Internationale Neerlandistiek, 48 (4), p. 54-63.*

Zhao, Y. (1997). The Effects of Listeners' Control of Speech Rate on Second Language Comprehension. *Applied Linguistics, 18 (1), p. 49-64.*

Bijlagen

Bijlage A

Uitgebreide tabel non-automatic alignmentstrategieën (Engelse participanten) (Duine, 2011)

High										
	Role	Nationality		Type	Type	Type	Type	Type	Type	Total
				1	2	3	4	5	6	
1.	Guide	German	A	-	-	1	1	1	-	3
			B	-	1	-	-	1	-	2
			C	-	-	-	-	-	-	-
			D	-	-	-	-	-	-	-
2.	Guide	German	T	-	1	1	1	2	-	5
			A	-	-	-	-	-	-	-
			B	-	-	-	-	-	-	-
			C	-	-	-	-	-	-	-
			D	1	1	-	-	-	-	2
3.	Guide	Dutch	T	1	1	-	-	-	-	2
			A	-	-	3	-	1	1	5
			B	-	2	-	-	-	-	2
			C	-	-	-	-	-	-	-
			D	-	-	-	-	2	-	2
				-	2	3	-	3	1	9

High										
	Role	Nationality		Type 1	Type 2	Type 3	Type 4	Type 5	Type 6	Total
1.	Follower	Dutch	A	-	-	-	-	-	-	-
			B	-	-	-	-	-	-	-
			C	1	3	-	-	-	-	4
			D	-	-	-	1	-	-	1
2.	Follower	Dutch	T	1	3	-	1	-	-	5
			A	-	1	1	-	-	-	2
			B	-	2	-	-	1	-	3
			C	-	2	-	-	-	-	2
			D	-	-	-	-	-	-	-
3.	Follower	German	T	-	5	1	-	1	-	7
			A	-	-	3	-	-	-	3
			B	-	1	-	-	-	-	1
			C	-	1	1	-	-	-	2
			D	-	-	-	2	-	-	2
				-	2	4	2	-	-	8

C-test Nederlands:

Gemaakt door Y. Voorhout (2010)

Weinig vrees in Nederland voor aanslag

Nederlanders voelen zich veilig en achten de kans op een terroristische aanslag in eigen land zeer klein.

Als men _____ spontaan hun grote zorg _____ kunnen melden, scoren zaken als norm _____ en waa _____, werkgelegenheid en veilig _____ op straat _____ veel hoger _____.

Dat blijkt _____ uit het _____ jaarlijkse onderzoek _____ naar de _____ risicobeleving van _____ terrorisme onder burgers, dat donderdag is _____ gepubliceerd.

Van _____ de acht _____ respondenten noemt 1 procent terro _____ en aans _____ . In 2005 was dat nog 39 procent, een jaar later 20 procent.

Autoriteiten Kaapstad in maag met stelende bavianen

Dat de populaire Zuid-Afrikaanse vakantiebestemming Kaapstad hoge misdaadcijfers kent is veel toeristen bekend. Onbek _____ is het _____ risico dat _____ zij lopen beroofd te _____ worden door _____ een harige schurk: de _____ baviaan.

De ap _____ zijn in _____ staat autopotieren te open _____ en door _____ ramen te _____ springen om _____ zoek naar _____ broodjes en _____ snacks.

De _____ stad voert een verw _____ strijd met de steeds _____ agressiever word _____ apen.

Gevreesd wordt dat het probleem nog eens zal toenemen als volgend jaar veel toeristen de stad zullen aandoen vanwege het wereldkampioenschap voetbal.

Mishandelde buschauffeur rijdt tegen brug

Een 49-jarige chauffeur van een streekbus is donderdagavond in Utrecht mishandeld, waardoor hij een aanrijding veroorzaakte. Dat he _____ de pol _____ vrijdag bek _____ gemaakt.

De chau _____ kreeg een vuistslag te _____ zijn ho _____ van e _____ passagier, ter _____ hij d _____ bus bestuurde_.

De buscha _____ raakte bui _____ bewustzijn e _____ reed o _____ de Lucasbrug i _____ Utrecht m _____ zijn b _____ tegen e _____ metalen afze _____.

De dertig passagiers in de bus bleven allen ongedeerd. De verdachte is aangehouden door de politie.

Brand in opslagbedrijf Amsterdam-Noord

In een pand op een bedrijventerrein in Amsterdam-Noord is donderdagochtend een grote brand uitgebroken.

Het i _____ een opslagbedrijf waar partic _____ kleine loo _____ kunnen hu _____ om spu _____ in o _____ te sl _____. De bran _____ roept omwon _____ op ra _____ en deu _____ gesloten t _____ houden vanwege de eno _____ rookontwikkeling, al _____ een woordv _____.

Het vu _____ in h _____ gebouw a _____ de tt. Vasumweg brak rond half twaalf uit. Het is nog niet duidelijk of bij de brand gevaarlijke stoffen vrijkomen.

C-test Nederlands met antwoorden:

C-test Nederlands

Bron:www.nu.nl 26-11-2009

<http://www.nu.nl/binnenland/2131264/weinig-vrees-in-nederland-aanslag.html>

1 - (3)

Weinig vrees in Nederland voor aanslag

Nederlanders voelen zich veilig en achten de kans op een terroristische aanslag in eigen land zeer klein. Als mensen spontaan hun grote zorgen kunnen melden, scoren zaken als normen en waarden, werkgelegenheid en veiligheid op straat veel hoger. Dat blijkt uit het jaarlijkse onderzoek naar de risicobeleving van terrorisme onder burgers, dat donderdag is gepubliceerd. Van de achthonderd respondenten noemt 1 procent terrorisme en aanslagen. In 2005 was dat nog 39 procent, een jaar later 20 procent.

<http://www.nu.nl/opmerkelijk/2130554/autoriteiten-kaapstad-in-maag-met-stelende-bavianen.html>

2 - (6)

Autoriteiten Kaapstad in maag met stelende bavianen

Dat de populaire Zuid-Afrikaanse vakantiebestemming Kaapstad hoge misdaadcijfers kent is veel toeristen bekend. Onbekender is het risico dat zij lopen beroofd te worden door een harige schurk: de baviaan. De apen zijn in staat autoportieren te openen en door ramen te springen op zoek naar broodjes en snacks. De stad voert een verwoede strijd met de steeds agressiever wordende apen. Gevreesd wordt dat het probleem nog eens zal toenemen als volgend jaar veel toeristen de stad zullen aandoen vanwege het wereldkampioenschap voetbal.

<http://www.nu.nl/algemeen/2065651/mishandelde-buschauffeur-rijdt-tegen-brug.html>

3 - (2)

Mishandelde buschauffeur rijdt tegen brug

Een 49-jarige chauffeur van een streekbus is donderdagavond in Utrecht mishandeld, waardoor hij een aanrijding veroorzaakte. Dat heeft de politie vrijdag bekend gemaakt. De chauffeur kreeg een vuistslag tegen zijn hoofd van een passagier, terwijl hij de bus bestuurde. De buschauffeur raakte buiten bewustzijn en reed op de Lucasbrug in Utrecht met zijn bus tegen een metalen afzetting.

De dertig passagiers in de bus bleven allen ongedeerd. De verdachte is aangehouden door de politie.

<http://www.nu.nl/binnenland/2131323/brand-in-opslagbedrijf-amsterdam-noord.html>

4 - (4)

Brand in opslagbedrijf Amsterdam-Noord

In een pand op een bedrijventerrein in Amsterdam-Noord is donderdagochtend een grote brand uitgebroken. Het is een opslagbedrijf waar particulieren kleine loodsen kunnen huren om spullen in op te slaan. De brandweer roept omwonenden op ramen en deuren gesloten te houden vanwege de enorme rookontwikkeling, aldus een woordvoester/voerder. Het vuur in het gebouw aan de tt. Vasumweg brak rond half twaalf uit. Het is nog niet duidelijk of bij de brand gevaarlijke stoffen vrijkomen.

<http://www.nu.nl/algemeen/2131277/de-zon-dood.html>

C-test Duits

Van <http://www.spztest.uni-muenster.de/demo/>

Nahrungsmittel

Für die deutsche Ernährungsindustrie erfüllen sich nicht alle Erwartungen. Dennoch i_____ die Branche, wie Vorstandsvorsit_____ Dr. Oetker in Köln erkl_____, insgesamt no_____ zufrieden. I_____ den ers_____ neun Mon_____ konnte den Umsatz u_____ zwei Pro_____ gesteigert wer_____. Das Weihnachtsgeschäft könnte da_____ beitragen, da_____ die re_____ Wachstumsrate i_____ diesem Ja_____ doch no_____ 1 Prozent erre_____. Während im Inland in den let_____ Monaten Streiks, Regensommer und auch ein Lagerabbau für stagnierende Umsätze sorgten, brachte der Export erfreuliche Impulse.

Lernen

Lernen läßt sich überall. Informationen si_____ an vie_____ Stellen zu finden. Denken Sie nur a_____ Museen. Di_____ Institutionen bie_____ mitunter auch Bücher z_____ Kauf an und verans_____ Vorträge. Den_____ Sie des weiteren a_____ Exkursionen, sowohl in d_____ nähere Umge_____ als i_____ Ausland. V_____ Zeit zu Zeit gi_____ es "Ta_____ der off_____ Tür", wäh_____ derer Fir_____ und Behörden Besuchern ihre Arbeit näherbringen.

Italiener

In Deutschland leben 563 000 Italiener. Nach d_____ Türken u_____ den Bürgern aus d_____ ehemaligen Jugos_____ stellen sie heute d_____ drittgrößte Gru_____ von Auslä_____. Vor vie_____ Jahren waren sie d_____ ersten geladenen Gäste d_____ deutschen Nachkriegsarbeitsmar_____. Auch we_____ es hierzulande 36 000 italie_____ Betriebe gi_____: Mehr als die Häl_____ von d_____ italienischen Erwerbstätigen sind Arbe_____, die mei_____ ohne Berufsausbildung. Ihre Kinder beherrschen nur selten beide Sprachen.

Benzinpreise

Die hohen Benzinpreise, die teureren Flugtickets, die Inflationsraten und nicht zuletzt die ständige Ermahnung, den Gürtel enger zu schnallen, da schwere Zeiten auf uns zukommen - dies ist nach Ansicht der Reiseveranstalter die Grund dafür, dass eingefleischte Fernreisefans ihre Urlaubsstrategie geändert haben und im Extremfall auch bereit sind, in deutschen Ländern Ferien zu machen. Man hat bundesdeutsche Ferienorte haben den Trend rechtzeitig erkannt, investieren in die Sommer mehr als bis in die Werbung und stellen nun Ende Juli schon fest, dass das "absolut gut angelegte Geld war".

C-test Duits met antwoorden

Nahrungsmittel

Für die deutsche Ernährungsindustrie erfüllen sich nicht alle Erwartungen. Dennoch **ist** die Branche, wie Vorstandsvorsitzender Dr. Oetker in Köln **erklärte**, insgesamt **noch** zufrieden. **In** den **ersten** neun **Monaten** konnte den Umsatz **um** zwei **Prozent** gesteigert werden. Das Weihnachtsgeschäft könnte **dazu** beitragen, dass die **reine** Wachstumsrate **in** diesem **Jahr** doch **noch** 1 Prozent **erreicht**. Während im Inland in den **letzten** Monaten Streiks, Regensommer und auch ein Lagerabbau für stagnierende Umsätze sorgten, brachte der Export erfreuliche Impulse.

Lernen

Lernen lässt sich überall. Informationen **sind** an **vielen** Stellen zu finden. Denken Sie nur **an** Museen. **Diese** Institutionen **bieten** mitunter auch Bücher **zum** Kauf an und **veranstalten** Vorträge. **Denken** Sie des weiteren **an** Exkursionen, sowohl in **die** nähere **Umgebung** als **ins** Ausland. **Von** Zeit zu Zeit **gibt** es "Tage der **offenen** Tür", während derer **Firmen** und Behörden Besuchern ihre Arbeit näherbringen.

Italiener

In Deutschland leben 563 000 Italiener. Nach **den** Türken **und** den Bürgern aus **dem** ehemaligen Jugoslawien stellen sie heute **die** drittgrößte **Gruppe** von Ausländern. Vor **vielen** Jahren waren sie **die** ersten geladenen Gäste **des** deutschen Nachkriegsarbetsmarktes. Auch **wenn** es hierzulande 36 000 italienische Betriebe **gibt**: Mehr als die Hälfte von **den** italienischen Erwerbstätigen sind **Arbeiter/arbeitslos**, die **meisten** ohne Berufsausbildung. Ihre Kinder beherrschen nur selten beide Sprachen.

Benzinpreise

Die hohen Benzinpreise, die teureren Flugtickets, die Inflationsraten und nicht zuletzt die ständige Ermahnung, den Gürtel enger zu schnallen, da schwere Zeiten auf uns zukommen - dies **sind** nach Ansicht der Reiseveranstalter die Gründe dafür, dass eingefleischte Fernreise-Fans ihre Urlaubsstrategie geändert haben und im Extremfall auch bereit sind, in deutschen Landen Ferien zu machen. Manche bundesdeutsche Ferienorganisationen/rte haben den Trend rechtzeitig erkannt, investieren in diesen Sommer mehr als bisher in die Werbung und stellen nun Ende Juli schon fest, dass das "absolut gut angelegtes Geld war".

C-test Engels

Van <http://www.spztest.uni-muenster.de/demo/>

Snow geese

This Thursday's 'Wildlife on One' charts a famous migration, following a pair of snow geese to the tundra north of Hudson Bay in Arctic Canada, where they br___ in the short summer. The cam___ join them as they fly south, gathering companions on the 3,100-mile, five-day migration to create a flock thou___ strong. Capturing t___ birds fl___ involves explo___ a fascinating biological fa___. Many migr___ birds ha___ to 'imp___' to st___ alive a___ snow ge___ have o___ of t___ strongest ser___ instincts o___ any bi___.

Gardening mistakes

Before I get excited about the new season, I have to rectify the mistakes of the old. We all make mistakes, however long we've been gardening, and I'm no exception. My big___ sin i___ to b___ plants of impulse, wi___ absolutely n___ idea wh___ they a___ going to fit i___, and th___ to pl___ them i___ the wr___ place. I___ you should make that ki___ of mis___ in t___ season af___ planting, n___ problem. What___ it i___, herbaceous, roses or ev___ a tree, simply dig it up in the dormant season and move it.

Pigs

Life's a pig. Pigs are sensitive creatures that suffer a form of executive stress from rough handling and should be shown more kindness and understanding, an Australian psychologist said this week. "We ha___ found th___ pigs fi___ even mi___ sorts of human beha___ offensive," sa___ Grahame Coleman o___ La Trobe Unive___. The prac___ of slap___ and kic___ the pi___ when mov___ them could cause chr___ stress reac___ similar t___ the buil___ of stress in

execu____, he expl____. "The trea____ increases t____ animals' fear. By contrast, a lot of positive physical contact, with friendly pats and strokes, eases stress and increases litter size."

Tourism

Tourism declines as more holiday abroad. Britain's decline as a tourist destination has cost 150,000 jobs and created a 3.1 billion annual trade gap, the English Tourist Board said yesterday. Ten years a____ the Bri____ spent a____ much ti____ on hol____ in th____ own cou____ as th____ did abr____. Now th____ increased thi____ for for____ holidays a____ the fai____ to att____ enough forei____ to Bri____ have red____ its sh____ of t____ rapidly expa____ world tou____ market fr____ 6.6 % to 4.5 % si____ 1980. T____ board's chairwoman said yesterday: 'The 70s babies, whose first holidays were on the original package trips to the Costas, are now taking their own children on holiday. Most of them don't know what a holiday in England is like and we have to tempt them back into discovering what we have to offer.'

Bijlage G

C-test Engels met antwoorden

Snow geese

This Thursday's 'Wildlife on One' charts a famous migration, following a pair of snow geese to the tundra north of Hudson Bay in Arctic Canada, where they **breed** in the short summer. The **cameras** join them as they fly south, gathering companions on the 3,100-mile, five-day migration to create a flock **thousands** strong. Capturing **the birds flying**, involves **exploring** a fascinating biological **fact**. Many **migratory** birds **have** to 'improvise' to **stay** alive **and** snow geese have **one** of **the** strongest **survival** instincts of **any** bird.

Gardening mistakes

Before I get excited about the new season, I have to rectify the mistakes of the old. We all make mistakes, however long we've been gardening, and I'm no exception. My **biggest** sin is to **buy** plants of impulse, **with** absolutely **no** idea **where** they **are** going to fit **in**, and **then** to **plant** them **in** the **wrong** place. **If** you should make that **kind** of **mistake** in **the** season **after** planting, no problem. **Whatever** it is, herbaceous, roses or **even** a tree, simply dig it up in the dormant season and move it.

Pigs

Life's a pig. Pigs are sensitive creatures that suffer a form of executive stress from rough handling and should be shown more kindness and understanding, an Australian psychologist said this week. "We **have** found that pigs **find** even **minor** sorts of human **behavior** offensive," **says** Grahame Coleman of La Trobe University. The **practice** of **slapping** and **kicking** the pigs when **moving** them could cause **chronic** stress **reactions** similar to the **build** of stress in **execution**, he **explains**. "The **treatment**

increases the animals' fear. By contrast, a lot of positive physical contact, with friendly pats and strokes, eases stress and increases litter size."

Tourism

Tourism declines as more holiday abroad. Britain's decline as a tourist destination has cost 150,000 jobs and created a 3.1 billion annual trade gap, the English Tourist Board said yesterday. Ten years ago the British spent as much time on holiday in their own country as they did abroad. Now the increased third for foreign holidays and the failure to attract enough foreigners to Britain have reduced its share of the rapidly expanding world tourist market from 6.6 % to 4.5 % since 1980. The board's chairwoman said yesterday: 'The 70s babies, whose first holidays were on the original package trips to the Costas, are now taking their own children on holiday. Most of them don't know what a holiday in England is like and we have to tempt them back into discovering what we have to offer.'

Bijlage H

C-test corrigeerschema

Totaal te behalen score:

Score:

- **Volledig Fout**: 0 punten
- **Grammaticale fouten, die/der/das, tijdsvorm, meervoud/enkelvoud of een niet ideaal woord waarbij het duidelijk is dat de proefpersoon het juiste bedoeld** : 1 punt
- **Fout gespeld / niet hoorbaar in uitspraak**: 1,5 punten
- **Volledig Goed**: 2 punten

	Volledig Fout 0 punten	Redelijk 1 punt	Fout gespeld 1,5 punten	Volledig Goed 2 punten
Tekst 1				
Tekst 2				
Tekst 3				
Tekst 4				
Totaal	/83 (%) punten	/83 (%) punten	/83 (%) punten	/83 (%) punten

Bijlage I

C-test scores geanonimiseerd:

Naam	Taal	Categorie	Score
1 (D)	Nederlands	Low	26%
2 (D)	Nederlands	Low	2%
3 (D)	Nederlands	Low	0%
4 (D)	Nederlands	Low	6,6%
5 (D)	Nederlands	Low	0%
6 (D)	Nederlands	High	93,75%
7 (D)	Nederlands	High	79%
8 (D)	Nederlands	High	72,9%
9 (D)	Nederlands	High	88,2%
10 (D)	Nederlands	High	87,5%
1 (NL)	Duits	Low	42,4%
2 (NL)	Duits	Low	47,9%
3 (NL)	Duits	Low	30,9%
4 (NL)	Duits	Low	42,7%
5 (NL)	Duits	Low	0%
6 (NL)	Duits	High	68,4%
7 (NL)	Duits	High	70,5%
8 (NL)	Duits	High	65,6%
9 (NL)	Duits	High	60,8%
10 (NL)	Duits	High	68,8%
1 (NL)	Engels	High	66,86%
2 (NL)	Engels	High	94,0%
3 (NL)	Engels	High	88,5%
1 (D)	Engels	High	64,75%
2 (D)	Engels	High	71,68%
3 (D)	Engels	High	83,73%
Gemiddelde	Engels	High	78,25
Gemiddelde	Nederlands	High	84,27
Gemiddelde	Duits	High	66,82

Bijlage J

Plattegrond A

